

GEMEENTESCHETS 2015-2016

INHOUDSOPGAVE

1.) Welkom	pagina 2
2.) Leeswijzer	pagina 3
3.) Contact	pagina 3
4.) Deelthema's & planning	pagina 4
5.) Preeksamenvatting startzondag	pagina 6
6.) Zingen	pagina 8
7.) Schetsen / Studiemateriaal	pagina 12
8.) Literatuurlijst	pagina 19
9.) Oproep gemeentekoor pilot	pagina 20

2015-2016 Kandelaarkerk Heemse
Commissie Gemeente Opbouw, Liturgiecommissie & Predikanten
liturgie@gkvheemse.nl

Met dank aan Karin Welink voor het ontwerpen van het logo

WELKOM

“Een kerk vol aanbidding” – waar denk je dan aan? Je zou het zo kunnen uitleggen: het gaat in de kerk niet in de eerste plaats om onszelf, maar in een eredienst aanbidden we God. Wij eren en prijzen zijn grote naam. In de afgelopen jaren is er ongelofelijk veel veranderd in de gereformeerde liturgie. Denk nog maar eens terug aan (of probeer je in te beelden) hoe het er vijftig jaar geleden aan toe ging.

Je kunt tegenwoordig genieten van variatie en afwisseling. Maar aan de andere kant kan je je soms ook niet herkennen. Ronald Koops verwoordt dit in de inleiding van zijn boek “Een kerk vol aanbidding” als volgt: “Daar stond ik dan. In een evangelische samenkomst, als gereformeerde jongen. “We gaan God groot maken!” riep een zanger enthousiast vanaf het podium. “Groot maken? Hij is toch al groot?” dacht ik sceptisch, “wat overdreven!” Even later gingen we bidden. Zachtjes speelde de piano door. “Manipulatie!” oordeelde ik direct. Ik vond het helemaal niks en ik kon er niets mee. Ik vond het overdreven, sentimenteel, en voelde me buitengewoon houderig. Wat een gevoeligheid, wat een zoetheid. Ogen dicht, handen omhoog – ik vond het maar overdreven.” Wanneer je verder leest in het boek van Ronald, maak je kennis met zijn zoektocht naar lofprijzing, aanbidding en muziek in de kerk. Je leest daarin over zijn verlangen dat kerken en gemeenten zullen groeien in aanbidding en dat muziek in alle volheid gebruikt wordt. In verbinding met de traditie.

Een ander boek wat je op weg kan helpen om je in dit onderwerp te verdiepen is “Geknipt voor de liturgie” van Jaco Weij. Dit boek gaat in op enkele belangrijke vragen over liturgie. Welke ontwikkeling maakt de protestantse liturgie door en hoe komt dat? Wat is liturgie eigenlijk? Levert liturgisch 'knippen en plakken' wel een evenwichtige liturgie op of geven we te veel toe aan de cultuur? Hoe kan de gereformeerde liturgie van de eenentwintigste eeuw putten uit een rijke liturgische traditie en tegelijk toch volop eigentijds zijn?

Dit seizoen willen wij dus – gemeentebreed – stilstaan bij de rijkdom van de zondagse erediensten. De nadruk ligt daarbij op aanbidding, en op de manier hoe we daar anno 2015 vorm aan kunnen geven. Denk hierbij aan Psalm 33:3: “*Zing voor hem een nieuw lied, speel en zing met overgave*”.

Naast aanbidding, willen we ook een aantal andere onderdelen van de wekelijkse eredienst met elkaar bespreken: bijvoorbeeld de collecte, de voorbereiding en nabespreking van de preek en de techniek van het zingen.

We doen dit ook om invulling te geven aan de 'huiswerkopdracht' die wij hebben gekregen van de synode. In tegenstelling tot vroeger wordt er nu steeds minder kant en klaar voorgeschreven vanuit het landelijke kerkverband wat er wel en niet mag/moet in een eredienst. Er wordt nu van de plaatselijke kerken verwacht dat ze een eigen 'muziekprofiel' opstellen. Het is de bedoeling dat de kerkenraad na dit seizoen, samen met de betrokken commissies, dit verder gaat uitwerken. Maar daarbij is de betrokkenheid en inbreng van alle gemeenteleden niet alleen zéér welkom maar zelfs onmisbaar. Dus ook die van jou!

Wat is het mooi om te zien hoevelen zondag aan zondag naar de Kandelaarkerk toekomen om samen God te prijzen en elkaar te ontmoeten. Tegelijk is het goed om – op een positieve manier – eens na te gaan welke zaken er verbeterd kunnen/moeten worden. En laten we ook niet vergeten bij alle plannen die we maken dat het ten diepste gaat om hoe wij met onze muziek, met ons zingen ja met ons hele leven Hem liefhebben en eren. Samen als gemeente, maar juist ook in onze persoonlijke band met God.

LEESWIJZER

De gemeenteschets is deze keer anders opgebouwd dan je gewend bent.

Het is geen bundeling van kant en klare schetsen, maar het is deze keer een soort reisgids door het seizoen. In het volgende hoofdstuk vind je toelichting op de 7 deelthema's die we samen dit seizoen op gaan pakken. Hoofdstuk 5 is de samenvatting van de preek van de startzondag (met een aantal verwerkingsvragen). Gerton Woudt geeft ons in hoofdstuk 6 een aantal praktische tips over de zangtechniek.

In deze bundel vind je vervolgens 1 kant en klare schets voor volwassenen en een aantal andere suggesties voor te behandelen studiemateriaal. Ook is een literatuurlijst opgenomen. In het laatste hoofdstuk tenslotte een oproep om mee te doen in de pilot voor 'het gemeentekoor'.

CONTACT

Vragen, opmerkingen of suggesties? Neem dan contact op met de liturgiecommissie of de commissie gemeenteopbouw.

Email: liturgie@gkvheemse.nl

Voorzitter liturgiecommissie: Kees Trimp, telefoonnummer 0523-271465 of 06-27016012

Deelthema 5: Orden van dienst**Februari / maart 2016**

Wat zijn de verschillen tussen de verschillende orden van dienst, en hoe worden die nu in Heemse toegepast (en waarom)? Graag willen we je in kerkdiensten (kort) toelichten waarom er een keuze is gemaakt voor een bepaalde orde van dienst, of ook uitleggen waarom bepaalde onderdelen van een dienst in die bepaalde volgorde plaatsvinden.

Maand 6: Collecte en diaconie**April 2016**

Waarom houden we nog een collecte en betalen wij niet via automatische incasso? Waarom zijn er 2 collectes per dienst? Waarom gaan de diakenen rond en bijv. niet de Commissie van beheer bij een collecte voor de kerk of de leden van de Evangelisatiecommissie bij een collecte voor evangelisatie? Wat doen we tijdens de collecte? Allemaal vragen waar we samen met jou een antwoord op willen zoeken.

Maand 7: Verschillende muziekstijlen**Mei / Juni 2016**

Je kunt een Psalm op veel verschillende manieren zingen. Veel psalmen zijn op meerdere wijzen/in verschillende stijlen op muziek gezet. We zien ook meer begeleidingsvormen: orgel, piano, combo, band. Hoe kan je hiermee omgaan? Hoe gaan wij om met de diverse liedbundels?

PREEKSAMENVATTING

STARTZONDAG 6 SEPTEMBER

Tekst: Kolossenzen 3:16,17

Laat Christus' woorden in al hun rijkdom in u wonen; onderricht en vermaan elkaar in alle wijsheid, zing met heel uw hart psalmen en hymnen voor God en liederen die de Geest u vol genade ingeeft. Doe alles wat u zegt of doet in de naam van de Heer Jezus, terwijl u God, de Vader, dankt door hem.

Een kerk vol aanbidding: dit jaar gaat het over hoe de kerkdienst vorm krijgt, wat er gebeurt, hoe de kerk vol kan zijn van aanbidding van Jezus Christus.

Het is een mooi thema. Hier klopt het hart van ons gemeenteleven!

Tegelijk ook een spannend thema. We hebben er soms allerlei ideeën over. Zoveel hoofden, zoveel zinnen. De kerkdienst verandert steeds weer van vorm: hoe, in elke volgorde kan alles dan toch het best tot zijn recht komen? Van zegen tot groet, van lied tot collecte, muziek en beamer, doop en avondmaal, de preek, de wet en de geloofsbelijdenis.

VRAAG: Welke veranderingen heeft de liturgie in jouw kerk de laatste jaren ondergaan?

VRAAG: Van welke veranderingen word je blij en over welke maak je je zorgen?

VRAAG: Herken je dat in de liturgie tegenwoordig verschillende stijlen worden gecombineerd?

Vorm met elkaar een kerk vol aanbidding

1) Laat het woord van Christus je vullen

Paulus werkt in zijn brief uit hoe we kunnen leven vol van liefde. Hij zegt het woord van Christus moet in je wonen. En dat is wat juist op zondag mag gebeuren. In de kerk zijn we gericht op de preekstoel met daarop de Bijbel. Hij bedoelt met de woorden van Christus: dat Christus als een profeet vanuit de hemel zelf zijn kerk wil leiden en regeren door de verkondiging van zijn Woord. Als het gaat over liturgie, is het allereerst Christus die centraal staat. Here Jezus, om uw woord zijn we hier bijeengekomen. Hij begroet ons met de zegengroet, wanneer we zijn zegen ontvangen. Via doop en avondmaal worden we op zijn offer gewezen. Laat Christus woorden in al hun rijkdom in u wonen! Geef die woorden ook aan elkaar door!

VRAAG: Staat het goede nieuws van Christus voldoende centraal in de kerk, in woord en sacrament (doop en avondmaal)?

VRAAG: Is er in de liturgie voldoende evenwicht tussen de zonde en genade? Tussen kruis en overwinning?

VRAAG: Wordt je geloof door de preken gevormd en gesterkt? Is de taal begrijpelijk of is er veel christelijke, kerkelijke taal?

2) Zing met heel je hart liederen die de Geest je ingeeft

Gods woord vraagt dan ook een antwoord van ons. Paulus zegt: zingen psalmen, hymnen en liederen die de Geest je ingeeft. Een bijbeltekst of een lied dat iemand anders vanuit zijn hart op papier heeft gezet, wordt jou op de lippen gelegd. Voor iedereen kan dat anders zijn. Een man zal iets anders zingen dan een vrouw, een volwassene anders dan een kind, iemand van de harmoniumgeneratie anders dan iemand die opgroeit met Spotify. Maar we mogen God aanbidden, met gepast begeleiding, mooie muziek. Waarmee we soms tegen de cultuur van vandaag ingaan, en aan de andere kant ook kerk zijn in de 21^e eeuw. Hoe zingen we die dan? Paulus zegt: zing ze met heel je hart. En wat heeft het lied dan een kracht: het is dubbel bidden!

VRAAG: Hoe uit jij je geloof in de liturgie? Hoe wordt het geloof gevormd door de liturgie?

VRAAG: Kerkliederen hebben niet alleen de bedoeling uit te zingen wat in je is, maar ook om in te zingen wat buiten je is. Kun je daar voorbeelden van geven? Helpen liederen je om te geloven?

VRAAG: Vind je het moeilijk om in de liturgie niet in de eerste plaats met je eigen gevoelens en wensen bezig te zijn?

3) Spreek en leef terwijl je de Vader dankt

De kerk zondert zich niet als een klooster af van de wereld, maar geeft juist de moed om de wereld in te stappen. Daarom klinkt in de kerkdienst de wet: hoe richten we ons leven van elke dag in en maken het mooi tot eer van God. We offeren ook ons geld in de collecte: een beeld van hoe we ons leven aan God offeren. Een kerk vol aanbidding: zo willen we kerkdiensten hebben, maar zo willen we ook de wereld ingaan: diaconaal, liefdevol, geheiligd door de Geest leven in deze wereld en zo ook door onze woorden en daden God aanbidden.

VRAAG: Merk je dat de liturgie per plaats en gemeente erg verschillend is?

Merk je dat de dienst steeds meer afgestemd is op bepaalde situaties?

VRAAG: Is de liturgie voldoende gericht om toegerust te worden voor het leven van elke dag?

Vragen zijn grotendeels afkomstig uit het boek 'Geknipt voor de liturgie' van Jaco Weij

ZINGEN

Zingen in de kerk

In de Kandelaarkerk wordt (gelukkig!) nog veel gezongen. Terwijl we om ons heen misschien merken dat het samen zingen een steeds minder belangrijke rol lijkt te spelen in het dagelijks leven (koren lijken kleiner te worden of worden opgeheven en misschien wordt er thuis ook wel minder samen gezongen...)

Wij zijn gewend dat er in kerken gezongen wordt. Dat is echter niet alleen voor de afwisseling en omdat veel mensen het fijn vinden. Er zit meer achter: Zingen voor God is een Bijbelse opdracht. Zingt voor de Heer een nieuw lied roepen Psalm 96 en 98 ons op. Volgens Psalm 22 troont God op de lofzangen van zijn volk.

Bij de spectaculaire redding uit Egypte werd er een spontaan en vreugdevol lied van verlossing ingezet:

Toen zong Mozes, samen met de Israëlieten, dit lied ter ere van de HEER:

*Ik wil zingen voor de HEER,
zijn macht en majesteit zijn groot!
Paarden en ruiters wierp hij in zee.
De HEER is mijn sterkte, hij is mijn beschermer,
de HEER kwam mij te hulp.
Hij is mijn God, hem wil ik eren,
de God van mijn vader, hem loof en prijs ik.*

Dit lied is waarschijnlijk het oudste bewaard gebleven lied van de wereld. Sinds dit moment heeft het lied een belangrijke plaats in de bijeenkomsten van de Israëlieten. In de bijbel zijn vele van deze liederen opgetekend. Het hoogtepunt vind je bij David, die als muzikant en liedschrijver een dienst van 24uurs lofprijzing en aanbidding instelde toen hij de ark van het verbond naar Jeruzalem gehaald had.

In de Psalmen vind je liederen van David en anderen. Wat daarin opvalt, is dat heel regelmatig de oproep klinkt om een lied voor God te zingen. Zie bijvoorbeeld Psalm 47 en 69:

*Zing voor God, zing een lied,
zing voor onze koning, zing hem een lied:*

*God is koning van heel de aarde.
Zing een feestelijk lied.*

*De naam van God wil ik loven met een lied,
zijn grootheid met een lofzang prijzen.*

Zingen kun je doen vanuit blijdschap. Luther heeft gezegd dat wie het Evangelie, de blijde boodschap, goed tot zich laat doordringen, daarvan zo blij wordt dat diegene daarvan wel zingen moet. Maar Luther heeft ook ervaren dat muziek een kracht is die somberheid en moedeloosheid kan verjagen. Ons voorbeeld voor het zingen in de kerk vinden we in de Bijbel, naast de Psalmen ook in de zogenaamde Kantielen, dat zijn psalmachtige gedeeltes in andere Bijbelboeken, zoals de lofzangen van Mozes en Mirjam, van Hanna en van Maria, van Zacharias en van Simeon. In de psalmen wordt God geloofd en gedankt, maar ook aangeroepen in nood en er klinken vragen en protest. Psalmen zijn gebeden. Zingen kan ervaren worden als een intense manier van bidden. Wie zingt, bidt dubbel zei kerkvader Augustinus.

Muziek laat het Woord dieper in ons doordringen, andere hersengebieden worden erbij betrokken. Mozes leerde het volk in de woestijn de woorden van het verbond in een lied, zodat ze in het hart werden opgeslagen. Het is mogelijk het Woord zingend uit te dragen en het is mogelijk je het Woord 'in te zingen'.

Waarom is zingen zo belangrijk?

Woorden en muziek versterken elkaar, ze brengen hart en hoofd samen om met heel ons wezen onszelf te kunnen uiten.

Muziek vertolkt emoties. Dit kunnen alle soorten emoties zijn, van uitbundige vrolijkheid tot diepe wanhoop, zoals je deze ook in de Psalmen terugvindt. Er mag ruimte zijn voor deze diversiteit aan gevoelens.

Zingen kunnen we samen doen. Het brengt gemeenschapszin en eensgezindheid. Daarom moeten we ook zoeken naar de juiste mix van liederen zodat iedereen zich erbij betrokken voelt.

Zingen is in actie komen, het gaat verder dan het aanhoren, het is belijden met onze mond en het betreft ons fysieke wezen erbij.

Een goed lied blijft hangen, het zet zich vast in onze ziel en beïnvloedt ons denken en gevoel. Bejaarde mensen met dementie weten vaak nog de liederen uit hun jeugd mee te zingen, zo diep liggen liederen in ons geheugen.

Zingen

Bijna iedereen kan zingen. Zingen kost niets. Zingen kan je in bijna elke stijl. Zingen kan gezamenlijk bijvoorbeeld in de kerk of in een koor. Zingen kan met een orkest, met een band of helemaal alleen. De zangstem is het allergekoopste instrument, maar ook het meest persoonlijke 'instrument'. Het is ook het enige instrument dat je niet kan vervangen als je er niet zo blij mee bent. Maar je kan er veel aan verbeteren. Je kan bijvoorbeeld hogere noten leren zingen, je uithoudingsvermogen verbeteren, je klank mooier maken,

pijn en spanning leren voorkomen – net zoals bij elk ander muziekinstrument.

Maar of je nu een mooie of doorsnee stem hebt, er zijn een aantal basisregels die belangrijk zijn als je een redelijk geluid wilt kunnen produceren en na die tijd geen last wilt krijgen van je keel/stem. Zonder het gebruik van die juiste basistechniek zing je eigenlijk niet goed, kun je een aardige aanslag plegen op je stemapparaat en klinkt het eigenlijk ook niet oké.

En nogmaals: wees gerust, je hoeft dus niet persé een mooie klank in je stem te hebben om te kunnen zingen. Er zijn heel wat zangers, die het publiek met hun minder fraaie stem toch weten te boeien.

Ademhalingstechniek

Klank ontstaat doordat ingeademde lucht tijdens het uitademen de stembanden doet trillen. Belangrijk is om op de juiste momenten telkens genoeg lucht in te ademen en gedoseerd uit te ademen. Want je moet natuurlijk niet midden in een lange klank zonder lucht komen te zitten. Goed ademen tijdens het zingen is eigenlijk alleen maar d.m.v. oefeningen te leren. Maar je bent al een belangrijke stap in de goede richting als je voortaan uitsluitend via de buik ademhaalt en dus niet via het optrekken van borst/schouders (dat is de zogenaamde ‘hoge ademhaling’). Sowieso is de ademhaling vanuit de buik (het middenrif) een natuurlijker manier van ademen en brengt ook minder spanning op je stemapparaat (dus dit geldt ook tijdens het spreken). Het vreemde is dat we het eigenlijk als baby allemaal goed deden (...en als we slapen gaat het ook vaak goed), maar dat toch later die hoge ademhaling erin sluipt (vergelijk ook eens je ademhaling als je gaapt of schrikt – laag of hoog?).

Je kunt ook voelen of de buikademhaling lukt door je beide handen goed stevig in je zij (middenrif) te zetten en wat druk te geven – als je vervolgens laag inademt moet het middenrif (dus buik en zij) gaan uitzetten en je handen als het ware naar buiten drukken. Zou je hoog blijven ademen, brengt dat onnodig veel spanning om het hele bovenlichaam en dus ook op je stem zelf. Veel spanning op je stemapparaat kan op den duur ook zorgen voor klachten (ook hier: zowel bij zingen als spreken) en je houdt het sowieso waarschijnlijk minder lang en minder goed vol. Iemand die een hoge ademhaling gebruikt tijdens het zingen herken je vrijwel ook direct aan het optrekken van de schouders bij het inademen.

Een ademhalingsoefening

Ga staan.

Adem normaal in en blaas in heel rustig tempo werkelijk al je adem uit, net zo lang tot je niet meer kunt en houd dan meteen 10 seconden je adem in (mond en neus dus 10 seconden dichthouden, terwijl je eigenlijk naar adem snakt...)

Doe vervolgens je mond wijd open en zet je buik uit om in te ademen.

Je merkt dat de lucht automatisch binnen stroomt zonder geluid en zonder het bewegen van je schouders.

In principe dien je op deze manier tijdens het zingen te ademen.

Houding

Tijdens de kerkdienst zingen we het grootste gedeelte van de liederen zittend. De beste zanghouding is eigenlijk alleen voor elkaar te krijgen als je staat (...je ziet vrijwel nooit koor- en solozangers zittend hun liederen ten gehore brengen).

Je staat met je gewicht grotendeels op je voorvoeten. Knieën los, niet in het slot.

Schouders laag en los (dus niet omhoog – want dan gaat die ademhaling ook weer hoog zitten...). Lichaam lang maken, en recht vooruit kijken, dus niet met de kin omhoog. Eerder enigszins omlaag kijken alsof er een touwtje aan je kruin is vastgemaakt dat aan je trekt. Flanken breed houden.

Toch kan er ook natuurlijk ook best zittend gezongen worden. Let dan ook op de lichaamshouding. Een actieve zithouding werkt mee aan een goede zang. Ook hier geldt: rechtop (voor op stoel/bank), schouders laag hoofd met kruintje omhoog en een ontspannen en geen verkrampde zit. Spreekt voor zich dat, wanneer je onderuitgezakt in de kerkbank hangt je minder goed in staat zult zijn om een lied uit volle borst mee te zingen...

Waar zou je nog meer aan kunnen denken?

Zing altijd met ontspannen lichaam, dus geen verkramptheid.

Zorg dat je hoofd stil staat op je romp en dat je hoofd niet onnodig heen en weer gaat.

Duidelijk articuleren, dus spreek de woorden duidelijk uit. Vaak is men bang om duidelijk te articuleren omdat men denkt dat dit er qua mondstand niet uitziet voor degene die er tegen aan kijkt, maar dat is vaak niet het geval. We zijn geneigd om dit wat groter in te beelden dan het in werkelijkheid is. Met spreken wil je graag verstaanbaar overkomen, dus daar is een duidelijke articulatie nodig. Met zingen is dat eigenlijk niet anders.

Zingen doe je dus niet alleen met je keel, maar met je hele lichaam.

Zangles

Beter leren zingen doe je eigenlijk niet door er over te lezen, maar door bijv. zanglessen te nemen, en/of lid te worden van een koor dat onder leiding van een goede dirigent staat. Ook bij het zingen in een koor geldt dat je absoluut geen bijzonder mooie stem hoeft te hebben. Gevoel kunnen leggen in je stem, en in harmonie zingen met de andere koorleden telt veel zwaarder.

De totaalklank van het koor wordt natuurlijk bepaald door de optelsom van alle stemmen samen. Het wonderlijke is dat een amateurkoor dat bestaat uit zangers en/of zangeressen met gewone middelmatige stemmen, in z'n totaliteit toch heel mooi, indrukwekkend en professioneel kan klinken. In onze regio zijn genoeg koren te vinden in verschillende samenstellingen, leeftijdscategorieën en met uiteenlopende stijlen. Neem gerust eens een keer de tijd om een repetitie bij te wonen. Wie weet...

PS: Zie ook de oproep voor de pilot van het 'gemeentekoor' op pagina 20!

SCHETSEN / STUDIEMATERIAAL

Voor jongeren: HGJB Schetsen

Voor de jongeren een tweetal suggesties voor schetsen van de HGJB die over het seizoensthema gaan. Deze schetsen zijn te vinden in de welbekende Tienerwerk-mappen. Hieronder vind je een korte toelichting waar deze schetsen over gaan.

Schets 2C - 's Zondags gaat hij naar de kerk (Bijbelgedeelte Exodus 29:42-46)

Doelstelling van deze schets is dat je ontdekt wat een kerkdienst feitelijk is: een ontmoeting van de gemeente met God. Je gaat meer begrijpen van de liturgie van een kerkdienst zodat je er bewuster mee omgaat én je er meer bij betrokken voelt.

Schets 5D - 1,2,3, vier! (Bijbelgedeelte Leviticus 23:39-44)

Doelstelling van deze schets is dat je gaat zien wat vieren is. Je ontdekt dat vieren een bijbelse opdracht is: het gaat in de eerste plaats om God. Je ervaart op welke manier vieren gestalte kan krijgen als levenshouding.

Er wordt gewerkt met concreet handvat: de 4 basisstappen hoe je iets kunt vieren: Vrij worden, In herinnering brengen, Expressie en Respons.

Voor volwassenen:

Een kerk vol aanbidding – Ronald Koops

Allereerst bevelen we iedereen van harte aan om het boek “Een kerk vol aanbidding” van Ronald Koops te lezen of te behandelen als bijbelstudievereniging.

Geknipt voor de liturgie – Jaco Weij

Vervolgens is het boek “Geknipt voor de liturgie” een boek dat goed aansluit bij het onderwerp van dit seizoen en in gaat op de actuele ontwikkelingen binnen onze kerken.

Gemeenteschets 18 “Het feest van de eredienst” – ds Luiten

Tenslotte hebben we uit gemeenteschets 18 van de GBb/BGJ de schets van Ds B. Luiten uitgekozen, die je op de volgende pagina's vindt.

Gemeenteschets 18 – Het feest van de eredienst

Bijbelstudie voor volwassenen

Over de kerkdiensten is veel te doen vandaag de dag. Zoveel hoofden zoveel zinnen, zo lijkt het. En we zien dat de aanwezigheid in de diensten minder wordt. Tegelijk beseffen we allemaal, dat wij als mensen de kerkdienst niet verzonnen hebben. God wil ons ontmoeten! Dus kunnen we niet zomaar uitgaan van onszelf, van onze eigen gedachten of hoe wij het aanvoelen.

In deze kwetsbare situatie is het van belang dat wij ons laten leiden door het Woord van God. Juist als volwassenen heb je de verantwoordelijkheid je daarop biddend te beraden, om zo samen dienstbaar te zijn aan de eenheid van de gemeente. Want God roept ons niet als losse individuen, maar als één lichaam met Christus als Hoofd. Als Hij die eenheid ergens wil laten zien, is dat in de kerkdienst! Wie dat gelovig beseft, zal uitstijgen boven allerlei meningen, verschillen en gevoelens van afstandelijkheid. Die zal zich juist met vele anderen helemaal betrokken weten in de heilige ontmoeting met de levende God.

Bijbelse uitgangspunten voor de eredienst

1. De eredienst is bedoeld als een hoogtepunt in de omgang tussen God en gemeente. Om het verbond te vernieuwen, God te eren, het geloof te versterken en elkaar te bemoedigen.

Zie bijvoorbeeld Hebr 12:22-24

2. De ontmoeting met God wil levensecht zijn. In de Schrift lezen wij Gods afkeer van een voortgaande tempeldienst terwijl de harten ver weg zijn.

Zie Jeremia 7: een bewogen redevoering bij de ingang van de tempel: 'Als jullie niet van harte komen, blijf dan alsjeblieft weg! En eet je offers zelf op!'

Zie ook Psalm 50: God zit niet op offers te wachten of op een perfect verlopen kerkdienst waarin alles volgens de regels is gegaan. Hij wacht op de mensen, op de overgave van hun hart, de toewijding van hun leven.

3. 'Betrokkenheid' is een sleutelwoord voor ieders deelname in de ontmoeting. Die betrokkenheid is rechtstreekse vrucht van Gods Geest. Tegelijk wil die betrokkenheid gevoed worden door de aantrekkelijkheid van de eredienst.

Zie 1 Petrus 2:5: 'Laat je zelf gebruiken als een levende steen van het geestelijk huis.' Niemand kan dat doen of zijn voor een ander, dit is hoogstpersoonlijk.

Zie Efeziërs 3:14-19: de grote levende woning die God van alle-heiligen-samen maakt, begint met zijn woning in ieders hart (vs. 17).

4. Herkenbare patronen zijn dienstig om de eredienst te kunnen volgen. Voorspelbare patronen kunnen ook gemakkelijk de aandacht laten afnemen.

Ideaal is de combinatie van herkenbaar en verrassend, vertrouwd en nieuw.

Zie Marcus 2:21-22: nieuwe wijn gist en bruist, zet uit naar alle kanten. Zo is het koninkrijk ook. Dat kun je niet allemaal opvangen in oude gewoonten en gebruiken. Wil onze ontmoeting met God winnen aan betekenis, dan zullen oude waarheden nieuw en eigentijds vorm moeten krijgen. Dat is dus niet omdat het vroeger verkeerd zou zijn gegaan, maar omdat de kerk altijd wordt vergaderd in haar eigen tijd.

Zie 1 Korintiërs 14:26v: als je de levende God ontmoet, kan er van alles gebeuren wat je van tevoren niet hebt bedacht, omdat Hij het geeft in de harten, op zijn manier. Dat vraagt om enige orde, maar er moet wel ruimte blijven om je te laten verrassen. Spijker de eredienst niet dicht met hoe je het zelf allemaal wilt.

5. De voorganger in de dienst bedient het Woord aan de gemeente, in de naam van God. Maar wat de gemeente tot God heeft te zeggen, kan zij ook zelf onder woorden brengen. Het voorgaan daarin heeft daarom ook het aspect van toerusten, delegeren, samen voorbereiden enz.

Het is de bedoeling dat de ontmoeting met God breed gedragen, vormgegeven en ervaren wordt.

Zie nogmaals 1 Korintiërs 14:26v: ieder kan iets bijdragen, niet alleen de dominee is aan het woord.

Zie ook Efeziërs 4:11-16: ambtsdragers rusten de heiligen toe, zodat zij allen bekwaam zijn tot de heilige dienst (vs. 12). Voorgangers doen niet alles alleen, maar zijn erop uit dat het hele lichaam leeft

en functioneert in al zijn leden (vs. 15,16).

6. Nooit is een vorm of een verandering een doel in zichzelf. Iedere vormgeving zal altijd dienstbaar zijn aan de inhoud en aan het doel van de eredienst.

Omdat over vormen en gebruiken verschil van mening mogelijk is, zullen wij in de gemeente elkaar daarin verdragen. Niemand zal zijn opvatting over vormen en gebruiken aan anderen willen opleggen.

Zie Romeinen 15:7: elkaar aanvaarden is ook echt aanvaarden, zoals de ander is. De ander niet meten aan jezelf. Jongeren zingen anders dan ouderen, andere muziek, ander ritme enz. Probeer dat echt te aanvaarden en in de erediensten te laten blijken.

Zie Matteüs 16:24,25: Jezus volgen betekent altijd, dat je niet meer zelf voorop loopt. Je kunt Hem niet dicteren, je kunt bij Hem geen bestellingen plaatsen voor een gemeente die precies bij jou zou passen. Wij ontvangen ons leven, persoonlijk en samen, precies zoals Hij het geeft. Wij ontvangen elkaar, ouder en jonger, met allerlei gaven en talenten, om samen Hem te prijzen. Geef de ruimte daarvoor in de eredienst, waardeer elkaar daarin! Als je merkt dat je snel kritisch bent, oefen je dan in zelfbeheersing als een vrucht van de Geest (Gal. 5:23).

Persoonlijke vraag:

Is er een punt dat eruit springt? Waarom?

Kerkelijke afspraken over de orde van dienst

Als zusterkerken in het land zijn wij de laatste jaren voortdurend in gesprek over onze erediensten voor God. De generale synode is onze ontmoetingsplek, waar we samen studeren en afspraken maken over o.a. de verschillende orden van dienst.

Zo hebben wij elkaar onlangs het vertrouwen gegeven om wat minder strak om te gaan met de orden van dienst, zoals wij die gewend zijn. We zullen ons er wel aan houden, zodat ze herkenbaar zijn. Het Woord, het amen, het lied, het gebed, de offerande, de zegen, ze zijn onvervangbaar. Maar de invulling ervan mag wel wat meer variëren, zelfs verrassend zijn.

Voor wie het precies wil kunnen nalezen, volgt hier een stukje uit de notulen (Acta) van de Generale Synode te Zuidhorn in 2002-2003:

‘De synode is ten aanzien van artikel 65 KO van oordeel dat in de kerkorde geen directe binding moet worden vastgelegd aan complete en precieze orden van dienst. De hoofdregel moet zijn, dat de kerkenraden er binnen het algemeen geldend kader verantwoordelijk voor zijn dat op verantwoorde wijze aan de kerkdiensten invulling wordt gegeven. In generaal-synodaal verband ontwikkelen en aanvaarden de kerken diverse orden van dienst bij wijze van voorbeeld en als aanbevolen orden, waarvan de kerken gebruik kunnen maken’ (blz. 59).

Als toelichting schreef de synode erbij:

‘Deze orden van dienst zijn mogelijkheden om een gereformeerde kerkdienst in te vullen op een manier die bijbels-theologisch, confessioneel en oecumenisch verantwoord is. De orden zijn dus niet op te vatten als een soort proces-verbaal of draaiboek van wat allemaal hooguit in een kerkdienst kan plaatsvinden en hoe dat uitgevoerd moet worden. Hoe die invulling verder wel en niet zou mogen zijn, wordt geen voorwerp van regelgeving. Het huidige artikel 65 KO dient in de hier aangegeven zin te worden uitgelegd en gehanteerd’ (blz. 60).

Onze verantwoordelijkheid komt hierin duidelijk naar voren. Enerzijds: de gang van zaken in de eredienst moet in allerlei opzicht verantwoord zijn.

Anderzijds: de aangenomen orden dienen niet gehanteerd te worden als een draaiboek, waardoor de gang van zaken in alle erediensten vastligt en in hoge mate voorspelbaar is.

Hierin moeten we samen onze weg vinden, terwijl we zien op God en bereid zijn elkaar te aanvaarden. Die aanvaarding zal juist belangrijk zijn, wanneer blijkt dat we niet hetzelfde denken of voelen. Dat kan en hoeft niet allemaal op één avond opgelost te worden. Maar laat er tenminste een begin zijn van een open gesprek, waarin niet meteen geoordeeld wordt, maar ieder bereid is om goed te luisteren naar wat een ander beweegt.

Doelen / wensen

Wellicht is het mogelijk te komen tot een gezamenlijke visie, om te streven naar:

1. Erediensten waarin God centraal staat en zijn Woord bediend wordt, als centrum en stimulans voor het gemeentelieven, met uitstraling en aantrekkingskracht naar buiten toe.

Samen de Heiland tegemoet, als verschillende generaties in Gods verbond.

2. Inhoudrijke, herkenbare, veelzijdige en gevarieerde erediensten om ieder te doen groeien in geloof, dankbaarheid, overgave, toewijding, vertrouwen, blijdschap, verbondenheid en verwachting.

3. Eerbied, eensgezindheid en orde in alles.

4. Optimale betrokkenheid van ieder met hoofd, hart en handen in de voorbereiding van en de deelname aan de erediensten.

5. Bewustzijn van saamhorigheid wanneer wij als gemeente ons voor God stellen (in plaats van een consumptieve instelling en willekeurig aan- of afwezig zijn).

Vragen:

1. Hoe denk je over deze 'doelen / wensen'?

2. Zou het geheel van deze 'doelen / wensen' eenzijdigheden in en spanningen rond de erediensten kunnen voorkomen of wegnemen? Hoe kun je de ander hierin meenemen, die heel anders denkt dan jij?

Als gemeente gaan tot God

Eeuwenlang was in de roomse kerk de liturgie alleen een zaak van *het ambt*. De geestelijkheid arrangeerde de ontmoeting met God. Zij beheerde het heil en bediende dat op haar manier aan de leken. De eredienst voltrok zich in een taal die verder niemand verstond, en zou ook gewoon doorgaan als er verder niemand was. Net als in het Oude Testament: Mozes spreekt met God en gaat de berg op, de rest van het volk blijft op afstand staan om later uit de mond van Mozes te horen wat God heeft gezegd. *Met die gedachte evenwel heeft de Reformatie radicaal gebroken*. De gemeente ontmoet haar God, *zij zelf!* De ambtsdragers geven daarin leiding, in dienst van God, maar altijd daarop gericht dat de gemeente zelf hoort en zingt, belijdt en bidt.

Wanneer Jezus tegen Petrus zegt, en later tegen alle discipelen, dat ze volmacht hebben tot de bediening van de verzoening, om zonden te vergeven en toe te rekenen, waar is die volmacht na hun sterven gebleven? Rome zegt: bij het *ambt*, die bevoegdheid wordt door handoplegging doorgegeven van de ene Petrus naar de andere, die inmiddels paus heet. Daarbij meent men zich te kunnen beroepen op Matteüs 16:18.

De mensen van de Reformatie beleden evenwel: Jezus zag in de twaalven zijn *gemeente*, bij haar is de volmacht terechtgekomen om te zegenen en te vergeven. Allen worden gezalfd met de Geest (1 Joh. 2:20,27). Het hele volk is profeet geworden (Hand. 2:17-21). *Wanneer de gemeente samenkomt, gebruikt zij haar volmacht om in Gods naam te spreken en te handelen*. De volmacht om te dopen (Mat. 28:19,20), het avondmaal te bedienen (Hand. 2:46), tot de gemeente toe te laten, de tucht te bedienen enz. (Mat. 18:17; 1 Kor. 5:4,5; 1 Kor. 5:12,13). Die volmacht heeft de ambtsdrager niet zelf, uit kracht van zijn ambt. Die volmacht *heeft de gemeente*, door haar Hoofd en Heer. De ambtsdragers geven leiding in dit alles, maar steeds is het de gemeente zelf die handelt, in Gods Naam.

Dat is een zeer groot verschil, dat doorwerkt in de hele eredienst. Zorgt het *ambt* voor de ontmoeting met God, en gaat die ceremonie gewoon door ook als de gemeente (deels) ontbreekt? Of is het de *gemeente* die tot God gaat, en kan zij daarbij net zomin ontbreken als God zelf? Als je dat ziet, zie je ook dat het principieel helemaal niet kan dat gemeenteleden wegblijven, terwijl intussen wordt verondersteld dat de dienst wel doorgaat. Een dergelijke praktijk brengt enorme schade toe aan het besef van eredienst en aan de eredienst zelf.

Vragen:

1. Hoe nieuw is dit voor je?

2. Steeds vaker vragen mensen zich op zondag af of ze wel of niet naar de eredienst zullen gaan, of dat ze eens ergens anders een kerkdienst zullen proberen. Hoe denk je daar nu over?

Aandacht voor kinderen

Als de gemeente samenkomt, is het van belang dat de kinderen niet over het hoofd worden gezien. De ouders zijn daar verantwoordelijk voor. Want wij zullen onze kinderen tot Jezus brengen. Dat is nog iets meer dan meenemen naar de kerk en op een stoel zetten, in de hoop dat ze iets opvangen. Als je kinderen meeneemt, en dat doen we, is het normaal dat je ze aandacht geeft. En dat is vooral zo, als je bedenkt dat het Gods kinderen zijn.

Niet zo lang geleden waren er volop discussies over de vraag, of kinderen tijdens de preek apart genomen mogen worden. Dat zou mogelijkheden bieden om de boodschap op hun eigen niveau naar hen toe te brengen, door een vertelling en een werkje. Anders zou de preek toch maar over hun hoofden heengaan. Maar daar bleek niet ieder het mee eens. Als de gemeente samenkomt voor God, horen de kinderen erbij. En al snappen ze niet alles, ze vangen toch wel wat op.

Over en weer was dit niet overtuigend. Er zijn wel meer kinderen immers die erbij horen, maar er toch niet zijn. Denk bijvoorbeeld aan de kleintjes thuis of in de crèche. Dat vinden we normaal. Maar tot welke leeftijd gaat dat?

Daarin ligt altijd een subjectief element, want je kijkt naar wat een kind aankan. En die grens komt juist hoger te liggen wanneer het alles of niets wordt: de hele dienst erbij of niet. Juist als het kind even mag lopen en tijdens de preek iets op zijn eigen niveau ontvangt, kan het eerder mee en de hele dienst volhouden. Met als bijkomend voordeel dat er thuis minder lang oppas nodig is.

En waarom zouden we tevreden zijn als de kinderen 'iets' opvangen, als je in een andere ruimte het hele verhaal aan hen zou kunnen vertellen? Ja, dat kan wel zijn, wordt daartegen aangevoerd, maar ze zullen toch vroeg of laat moeten wennen aan de kerkdienst. Je kunt niet alles op kindermaat maken.

Die discussie is geluwd, maar het onderwerp is zeker geen verleden tijd. Zolang ouders aandacht voor hun kinderen vragen, zal er worden gezocht naar een manier om daaraan tegemoet te komen. Het lijkt erop dat plaatselijke kerken hier nu hun eigen weg in zoeken. In sommige kerken worden de kinderen apart genomen tijdens de preek, in andere niet. En zelden gaan gemeenten hier ontspannen mee om.

Maar de predikant kan kinderen ook aanspreken op hun eigen niveau *in* de eredienst. Gewoon even wat ruimte voor ze maken en aandacht aan ze geven.

Het is een kleine moeite, maar die moet je er als gemeente en als voorganger dan wel voor overhebben. Vooral als de gemeente wat groter is, een paar honderd leden telt, kunnen jonge kinderen nauwelijks zichtbaar zijn tussen de grote mensen. Voor een predikant is het dan moeilijk om echt even contact met ze te hebben, je ziet niet hoe ze reageren en je kunt al helemaal niets aan ze vragen. Ze zitten ook gewoon te ver weg, en de kansel is te hoog. Predikanten die op die manier toch proberen aan kinderen een reactie te ontlokken op een vraag, krijgen stevast alleen iets terug van de kinderen die toevallig op de eerste rij zitten.

De oplossing is even doeltreffend als eenvoudig: haal de kinderen (of kinderen van een bepaalde leeftijd) even naar voren toe. Als je weet hoeveel je er ongeveer kunt verwachten, houd dan vooraan zoveel zitplaatsen gereserveerd. En vraag ze dan daar te komen zitten bij het begin van de preek. Als het orgel nog speelt na het lied voor de preek, mogen ze best even lopen. Dan zitten ze daar, even heel dichtbij. En als je dan als predikant de kansel afkomt, heb je een prachtig moment om het begin van je preek aan hen te vertellen.

Intussen heb ik geleerd, dat ik het niet alleen voor die kinderen doe, maar ook voor mezelf en voor de hele gemeente. Want als ik de kinderen vragen stel en daarbij de microfoon onder hun neus houd, krijgen we soms de mooiste en verrassendste antwoorden. De heilige Geest doet in hen al zoveel! Ik neig tot de gedachte dat we als gemeente onszelf tekortdoen, als we dat niet willen horen. 1 Korintiërs 12:22 heeft voor mij een betekenis erbij gekregen: 'Juist die delen van het lichaam die het zwakst lijken zijn het meest noodzakelijk.'

Vragen:

- 1. Hoe denk je hierover? Zou het voor de rest van de gemeente winst of verlies zijn, als een deel van de preek op kinderniveau wordt gehouden?*
- 2. Is dit in jouw gemeente te realiseren? Wat is daarvoor nodig?*
- 3. Hoe bereik je dat kleine kinderen in de samenkomst iets bijdragen aan Gods eer?*

En de oudere jeugd?

Heeft de kerk een probleem met de oudere jeugd? Je zou het haast denken. Toch zou ik het zo niet graag zeggen. Ik zie het meer andersom: de opgroeiende jeugd heeft een probleem met de kerk. Het kan verhelderend zijn om het eens van die kant te bekijken.

Het leven van jongeren is snel. Enorm veel informatie komt op hen af. Niet allemaal even betrouwbaar helaas, ze moeten voortdurend op zoek naar echtheid. Wie en wat is betrouwbaar? Daarin moeten ze keuzes maken. En ze moeten zoveel kiezen, aan de lopende band. De wereld is verwarrend voor hen, het is moeilijk om er vat op te krijgen

erbij te horen. Daarom is voor jongeren verbondenheid zo belangrijk, ze zijn de hele dag online met elkaar. En de vraag of ze aanvaard worden, is spannend; daarop zijn ze voortdurend alert.

Komen ze in de kerk, dan lijkt dat allemaal anders. Er is wel verbondenheid, maar daar hoeven ze niets voor te doen. Dat is niet spannend. Helaas kan dat ook passief maken, er wordt de jongeren helemaal niets gevraagd.

En ze hoeven hier ook heel weinig te kiezen. Normaal zijn jongeren nogal creatief, maar in de kerk hebben anderen (die er eerst waren) alles al op hun manier vastgelegd. Dat motiveert niet erg om je in te spannen. Alles wat ze verzinnen, stuit op weerstand.

Dit is voor onze jongeren een groot probleem. Iedereen zegt dat ze 'erbij' horen, maar ze hebben niet de indruk dat ze ergens bij betrokken worden. Vooral in de eredienst zijn ze niet nodig met hun muzikale en creatieve gaven. Ze mogen op het allerlaatste moment aanschuiven op de achterste bank...

De wereld heeft dat (op haar manier) drommels goed door. In haar gevecht om de jeugd neemt zij de jongeren *bloedserieus*, ze worden persoonlijk aangesproken, uitgenodigd en meegenomen in van alles en nog wat, en dat op steeds jongere leeftijd. Ze hebben hun eigen rechten en vrijheden gekregen om van alles volop gebruik te kunnen maken. Zo win je ze namelijk!

Waarom zouden we in de kerk daarbij dan achterblijven? Juist wij hebben onze jongens en meisjes zoveel te bieden, juist wij verstaan hoe belangrijk het is dat zij naderen tot God. Dat ze erbij horen, mag geen uitgangspunt zijn waarbij vervolgens alle inzet en spanning verdwijnt. Laat ze van die achterste bank af komen, haal ze naar voren, *zet ze in*, geef ze de gelegenheid om iets in hun eigen verantwoordelijkheid voor te bereiden en bij te dragen. Als we zeggen en belijden dat ze er helemaal bij horen, zouden we moeten zoeken naar geschikte vormen waarin dat tot uiting kan komen en waarin hun persoonlijke betrokkenheid wordt gestimuleerd.

'Betrokkenheid', het is een sleutelwoord! Want het gaat om hun jonge hart, dat zij daarin zelf naderen tot God. Is het werkelijk waar, dat de orthodoxe kerken vooral gebrand zijn op een correct verloop van de erediensten? Wie maakt dan uit wat 'correct' is?

En hoe kan een eredienst als ontmoeting voor God 'correct' zijn, als één van de belangrijkste doelen niet wordt gehaald? We beleven het tegenwoordig, dat jongeren op zoek gaan naar een warme plek, waar ze kunnen zijn en meedoen zoals ze zijn.

Soms worden kerkdiensten worden daarvoor ingeruild. En als dat (gelukkig) niet zo is, zijn die samenkomsten toch om iets te compenseren wat in de kerk wordt gemist. De benaming 'jeugdkerk' is veelzeggend.

Het lijkt erop, dat plaatselijke kerken daaruit weinig lering trekken. Ze staan erbij en ze kijken ernaar, soms zo benauwd voor de interne discussies die het zou kunnen geven als de erediensten nog meer zouden veranderen. Nee, laat de jeugd dan maar gaan, het is altijd moeilijk om die vast te houden.

Toch? We moeten ook om de gemeente denken...

Vraag:

Hoe zouden wij als volwassenen de oudere jeugd meer serieus kunnen nemen? Hoe zouden we hen meer kunnen betrekken in de eredienst? Tip: Bespreek het ook met hen zelf.

De tweede kerkdienst

Het is een bekend feit, dat de middagdienst in de tijd van de reformatoren veel meer het karakter had van een leersamenkomst. De leer van de kerk werd onderwezen aan jong en oud. Aan de jeugd werden vragen gesteld, die tijdens de dienst werden beantwoord. Zodoende was er een duidelijk onderscheid tussen de eerste en de tweede dienst. 's Morgens was er de viering van het heil, de *verkondiging* van de genade. 's Middags lag het accent meer op de onderwijzing, het ingaan op de *leer* van de genade.

En dat kan teruggaan op oude praktijken. Had Israël na de ballingschap niet een tempel en synagogen? In de tempel was de bediening der verzoening, daar stond de viering centraal. Terwijl de synagoge bekend staat als het leerhuis. Uiteraard hadden tempel en synagoge veel met elkaar gemeenschappelijk, maar ze waren bepaald geen duplicaat van elkaar. Sinds mensenheugenis is er een onderscheid tussen viering en verkondiging enerzijds, en leren en onderwijzen anderzijds. Een onderscheid, dat doorwerkt in opzet en vorm van de samenkomst.

Zo hadden de Korintiërs erediensten waarin vragen gesteld werden (1 Kor. 14). Er was ruimte om in te gaan op de boodschap, om door te vragen en opheldering te krijgen. Dat zal voor de mensen best belangrijk zijn geweest, we krijgen de indruk dat er een levendig gebruik van werd gemaakt.

De laatste jaren keert de tweede kerkdienst als onderwerp terug op elke generale synode. Er is echt een bezinning op gang gekomen. De vraag speelt, wat nu echt een leerdienst is. Een vraag die daarmee samenhangt, is: hoe gaan we om met interactie, dat gemeenteleden tijdens de verkondiging kunnen ingaan op wat ze horen?

Kunnen we dat aan als gemeente?

Een stap verder: is ook groepsbespreking mogelijk in de eredienst? Of zal dat afbreuk doen aan de verkondiging? Het is allemaal niet verboden, wel hebben de synodes voorlopig gevraagd om terughoudendheid. Preekbespreking kan beter na de eredienst, is het gevoelen van velen.

Hier hangt een andere zaak mee samen. Keer op keer wordt er gevraagd naar een vorm van catechisatie voor belijdende leden. Daar is enorm veel behoefte aan, maar bijna niemand heeft er tijd voor. De predikanten zijn al zo bezet 's avonds, en de jongvolwassen gemeenteleden niet minder. Al heel wat enthousiast opgezette trajecten zijn om die reden verwaterd en aan hun einde gekomen.

Maar als de leerdienst nu eens deze ruimte kreeg: het thematisch behandelen van de leer, vanuit de Schrift, aan de hand van de belijdenissen, mét gelegenheid tot doorvragen. Dat is precies de strekking van de vraag naar de catechisatie voor volwassenen! Voor deze catechese (onderwijzing) was vanouds de middagdienst bedoeld.

Door de gelijkvormigheid aan de ochtenddienst zijn we dit kwijtgeraakt. Prompt komt de behoefte naar voren om het dan op een doordeweekse dag te doen, wat dus niet lukt. Wat is dan logischer dan de middagdienst haar eigen leerkarakter terug te geven, naar inhoud én vorm?

De gemeente en haar leden staan in een spervuur van kritiek en dwaling. Onwetendheid viert soms hoogtij. Wat zou het dan goed zijn, en ook aantrekkelijk, om als voorgangers en gemeente thematisch de leer van de kerk door te spreken, terwijl geen enkele vraag uit de weg wordt gegaan.

Vragen:

- 1. De interactieve leerdienst is een brug te ver, volgens menigeen. Toch is er inhoudelijk veel voor te zeggen. In hoeverre zitten we dan vast in onze eigen tradities? Of spelen er nog meer argumenten?*
- 2. Je hoort wel eens zeggen: 'We zijn in de eredienst om God te eren, niet ter bevrediging van onszelf.' Wat vind je van die tegenstelling?*
- 3. Discussies over veranderingen kunnen oppervlakkig en spannend zijn, vooral als we daarin niet verder komen dan wat iemand 'vindt'. Terwijl we heel veel eenheid ontdekken als we een spa dieper graven en spreken vanuit geloof. Hoe kun je dat niveau bereiken en elkaar daarin meenemen?*

LITERATUURLIJST

Voor kinderen:

- L. Bikker, Ga je mee naar de kerk? Amsterdam, 2014
- A. Heer-de Jong, Samen in de kerk, Barneveld
- W. Kloosterman-Coster, Pieter mag mee naar de kerk, Apeldoorn, 2012
- I. Oostdijk, Ga je mee naar de kerk? Barneveld, 1987
- I. Visser-Oostdijk, Doe je mee uit dankbaarheid, Barneveld, 1994

Voor jongeren en volwassenen:

- R. Koops, Een kerk vol aanbidding! Heerenveen 2010
- J. Weij, Geknipt voor liturgie, Amsterdam 2014

Voor volwassenen:

- W. v. Beek, Met alle heiligen, Werkboekjes voor de Eredienst, Zoetermeer 2013
- J. Hoek, Geroepen in een nieuwe eeuw, Geheim en missie van de gemeente, Zoetermeer 2008
- J. Kennedy, Oefenen in discipelschap, De gemeente als groeiplaats van het goede leven, Zoetermeer 2015
- G. van Rongen, Met al de heiligen. Liturgie in hemel en op aarde (Deel I/II en deel III in twee boeken uitgegeven;
- Dr. J. Smelik, Eredienstwaardig (Woord en Wereld 80) & Gods lof op de lippen. Aspecten van liturgie en kerkmuziek.
- Dr. C. Trimp, de Gemeente en haar liturgie (al wel wat ouder, maar er staan nog steeds mooie dingen in).
- M.J.G. v.d. Velden, Als wij samenkomen, Liturgie in de gereformeerde traditie, Zoetermeer 2000
- J.R. Visser, Fijn naar de kerk! Woord en Wereld 28, Bedum 1995
- H. Walinga, LITURGIE, vorm op zondag, voorbeeld in de week (Woord en Wereld 59).
- Zingen in de eredienst (Themabrochure 9 uitgegeven door de Gereformeerde Bond in de PKN).

In de RB-serie (die ook al wat ouder is) heeft prof. J. Kamphuis drie delen geschreven over het loven van God: Juda's hallel. Gods lof in de gemeente; Het hallel van de kinderen. De plaats van de kinderen in de lof voor God; Een eeuwig hallel. De lof van God in het eeuwige leven.

In diezelfde RB-serie heeft K. Deddens drie delen geschreven waarin hij historische ontwikkelingen in de liturgie schetst: Het begon in Jeruzalem; Het liep uit op Trente; Herstel kwam uit Straatsburg

Verder nog een uitverkochte titel:

- H. de Hullu, Tijd voor het geheim van Christus, Het liturgisch jaar in de gereformeerde kerkdienst, Zoetermeer 2012

Gemeentekoor Kerst 2015

Muziek en zang is een terugkerend onderdeel in de eredienst. Dat was al in het Oude Testament het geval, bijvoorbeeld bij de inwijding van de tempel. Muziekinstrumenten en zang, zang door het volk maar ook zang door een koor, dat wordt duidelijk bij de Psalmen met de zin: Voor de koorleider...

Een koor in en rond de eredienst? Een koor is een groep geoefende stemmen onder leiding van een koorleider. Met een koor kun je de muziek en zang tijdens en rond eredienst kleur en sier geven. Dat kan door het koor een speciaal lied te laten zingen waarbij de rest van de gemeente luistert en geraakt wordt door de melodie en de woorden. Ook kunnen de koorleden een tweede stem laten klinken tijdens de reguliere gemeente zang.

In de loop van de eeuwen heeft de muziek zich ontwikkeld. Ook binnen de kerk. In de vroegchristelijke kerk werd de gemeente zang begeleid door snaarinstrumenten en blaasinstrumenten. Het orgel heeft in Europa een belangrijke plaats gekregen binnen de kerk als begeleidingsinstrument. De muziek in de kerk blijft in ontwikkeling, de muziekstijl van de liederen is nog steeds in verandering. Dat maakt dat de gemeentezang ook in ontwikkeling is. Het aantal liederen is enorm uitgebreid. We zingen uit verschillende bundels.

Dat geeft een enorme veelkleurigheid. Dat wordt zichtbaar en hoorbaar gemaakt tijdens en rond de erediensten. We gaan als gemeente de komende tijd extra aandacht besteden aan de vormgeving van de muziek tijdens de erediensten. We willen ontdekken welk muziekprofiel bij onze gemeente past. Dit doen we door studie en gesprek, maar het is ook goed om het te proeven en te doen.

Daarom hebben we juist dit seizoen een pilot om meer met de gemeentezang te doen. Door middel van oefenen onder leiding van een musicus (koorleider) in de persoon van Gerton Woudt willen we de gemeentezang tijdens de erediensten ondersteunen en kleurrijk maken.

Om dit te realiseren gaan we in de periode na de herfstvakantie onder leiding van Gerton Woudt eenmaal per week oefenen voor muziek in de kerk rond en op de kerstdagen. Het wordt een mix van allerlei muziekstijlen. Daarom willen we graag alle leeftijdsgroepen vanuit de gemeente vertegenwoordigd zien. De verschillen in stemmen vormen dankzij de muziek een eenheid.

Meedoen geeft verbondenheid in zang en door zang. Doe mee zodat we tijdens kerstavond en de kerstdagen. Hem lofprijzen om het allermooiste wat we van God hebben gekregen, Zijn Zoon. Doet u mee? Doe je mee? Een ieder is welkom!

Vragen / info / opgave:

Mail naar gemeentekoor@gkvheemse.nl

of bel Henk Kremer 0523-272248

Opgave graag vóór 1 oktober 2015. Van harte welkom!

Ga met God

Nieuw Liedboek 416

Ga met God, en Hij zal met je zijn,
jou nabij op al je wegen,
met zijn raad en troost en zegen.
Ga met God, en Hij zal met je zijn.

Ga met God, en Hij zal met je zijn,
bij gevaar, in bange tijden,
over jou zijn vleugels spreiden.
Ga met God, en Hij zal met je zijn.

Ga met God, en Hij zal met je zijn,
in zijn liefde je bewaren,
in de dood je leven sparen.
Ga met God, en Hij zal met je zijn.

Ga met God, en Hij zal met je zijn,
tot wij weer elkaar ontmoeten,
in zijn Naam elkaar begroeten.
Ga met God, en Hij zal met je zijn.

Oorspr.titel: God be with you 'till we meet again

Tekst: J. Rankin

Muziek: R.V. Williams